

Wilt Mária.

A mult napokban valóságos tolongás volt tapasztalható a nemzeti színház körül az operai estéken. A színházi habituék, a színház törzsközönsége pedig még nincsenek is teljes számmal együtt a fővárosban s már is ostrom alatt állott a színház pénztára s megtörtént, hogy az előadás napján már nem volt jegy kapható, s mi megismerkedhettünk a Párisban, Bécsben s más szenvedélyes színházlátogató városokban rendkívüli előadások alkalmával üzetni szokott beléptidij-agiottage-zsal.

Benn a színházban a taps, a tetszés koronkint oly viharosan tört elő, hogy párjára a legrégebb színházlátogatók is alig emlékeznek. Talán még csak a Patti-láz ragadta meg ily ellenállhatatlanul a közönséget.

Ez estéken, melyeket a nemzeti színház operája a legfényesebbek közé számíthat, Wilt Mária asszony lépett föl a primadonna-szerepekben.

Sajátságos tünemény e nő. A legtöbb énekesnő ebben a korban, melyben ő most van, romjait sem bírja már egykori hangjának. Wilt Mária, — a színésznők korát bizonyos időpontra pontosan tudni és följegyezni nem szokás, — már nagymama, hanem annyi bizonyos, hogy mint énekesnő még fiatal, mert csak 1865. óta énekel a színpadon. Alakja, megjelenése sem oly természetű, mely megvesztegessen iránta a nézőt. Hatalmas, drabális termet, ki mellett eltörpülnek nemcsak a nemzeti színház primadonnái, a kikre pedig az irigység sem foghatja rá, hogy valami sylphidi alakok, de még a primo amoroso is ugyan tagbaszakadt legény legyen, hogy túl ne haladjon egy fejjel. Magasságával arányban van a terjedelem. Kolosszális idomok s a bécsi humor meg is csinálta rá a maga élezt, mikor a Carl-színházban a „Reise um die Welt in 80 Tagen“ („Utazás a világ körül 80 nap alatt“) című szindarabot adták, ráfogván, hogy egy betű különbséggel az operánál is ugyanazt adják: „Reise um die Welt in 80 Tagen.“ Mondják, hogy az ünnepelelt primadonna maga nevetett e szójátéknak legjobban, mikor meghallotta.

Ily alakkal, melynek súlyától megrendül a színpad s inognak a kulisszák, kilépni, nem kis bátorság kell. S mégis, ha elkezd énekelni, senkinek nem jut eszébe a test rendkívüli méretein csodálkozni, mert az a hang, melyet kiereszt, tökéletesen arányban van vele. Tüneményeszerű egy hang ez, mely érczesen zeng, mint a harang s a legmagasabb regiszterben trillázik és csattog, mint a fülemile. Több igazsággal, mint hízélgéssel mondták rá, hogy ez a nő „elefánt, mely csalóányt nyelt el“. Régi tagjai mondják a nemzeti színháznak, hogy ily terjedelmű és erejű hang még nem volt hallható e színpadon s Hasselt-Barth és Albani, kiknek emléke fönmaradt, csak egy bizonyos, de nem minden tekintetben állják ki vele az összehasonlítást.

Hogy a művésznő mai évei mellett is ennyire megőrizhette hangját, nem képzeltető másként, mint hogy későn kezdett az énekléshez, mikor már nem kellett félnie, — mint az a fiatal kezdőknél oly gyakran megesik — hogy hangja megtörik.

Genzbacher bécsi énekmester és hangversenyi énekestől kezdett tanulni s rendkívüli hangjával annyira feltűnt, hogy szerződésére a bécsi operához kétségtelenné vált. A finnyás bécsi közönség azonban már csak a perfekt művésznőkben találja gyönyörét, neki a hanganyag önmagában nem elég, bármennyire csodálatos legyen is az. Az ilyeneket el szokták előbb küldeni kisebb színpadokra a kellő színpadi otthonosság megnyerése végett. Wilt asszony is Grácban lépett föl legelőször színpadon, bár a hangversenyek és műkedvelői előadások, melyekben közreműködött, széthordták hírét. A stíriai fővárosban kockáztatott első föllépése szépen sikerülvén, a művésznő lement Velenczébe s ott a Fenice-színházban lépett föl. Itt is rendkívül megtetszett a fiatalnak már akkor se nevezhető kezdő.

Bécsben azonban csak 1867-ben állapította meg rendületlenül művészi hírnevét, miután

óriási hangjának drámai erejével tökéletesen meghódította a közönséget.

Hogy némi fogalmunk legyen az énekesnő sokoldalúságáról és zenei tehetségéről, elég tudnunk, hogy képes volt hétfőn Valentinet, kedden a királynét (a „Hugenották“-ban), szerdán Ophéliát, csütörtökön az éj királynőjét (a „Várásfuval“-ban), pénteken Erzsébetet („Tannhäuser“-ben), szombaton Donna Annát („Don Juan“-ban) elénekelni s ezt így folytatni szünet és fáradság nélkül akár minden nap. Lankadást, akadályt nem ismer s az énekesnők migrinjei s egyéb nagy bajai távol voltak tőle mindenkor.

A bécsi operában kétféle állást töltött be, az első drámai és a koloratur énekesnőét. Csáládi viszály tette lehetetlenné Bécsben maradását. Elvált férjétől s százezer forintot kötött le, hogy többé Bécsben nem lép föl soha. Az összeg kamatait férje — építészeti tanácsos — élvezi, unokáit is abból neveltetvén.

Budapestre Lipséből és Hamburgból érkezett s itt „Don Juan“-ban, „Normá“-ban, „Trobador“-ban és a „Hugenották“-ban lépett föl. Minden föllépte egy-egy diadal volt, a hírlapok alig győztek szavakat találni, melyekkel elragadtatásukat kellőleg kifejezzék. A nemzeti színháznál 400 forintot kapott egy-egy föllép-

WILT MÁRIA.

teért, a mi, ha meggondoljuk, hogy pl. Donadio kisasszony kétszerannyit kapott, nem is oly sok. Ebből látjuk, hogy igényei nem tulesigáztak, s mivel ő is megszerette a magyar főváros közönségét, a nemzeti színház igazgatóságának nem volt őt nehéz rábírní, hogy a szerződésére ajánlott föltételeket elfogadja. E szerződés értelmében két éven át négy-négy hónapig fog énekelni a nemzeti színpadon a saisonban, de azonkívül is többször fogjuk hallani mint vendéget.

Tőlünk most Frankfurtba utazott, hol a leégett színház helyére épített új színház megnyitására részt vesz s néhány hónapig ott marad; a tavasszal márciusban azonban ismét visszatér hozzánk hosszabb vendégszerepre. A budapesti közönség bizonyynal örömmel látja viszont.

A ferenczvárosi új templom.

A főváros gyorsan emelkedő és terjedő palotasorai közt diszes és nagy templomokat nem találunk. Pest nem régen nagy város, s a templomok nagyon is szorosan a lelki szükséghez mérve épültek, minden pompa nélkül. A belvárosnak van elég temploma, mert itt zárdák voltak már régebben, de a nemrég keletkezett külvárosoknak (noha mindenik nagyobb a belváros-

nál) csupán egy-egy templom jutott. A Lipótvárosban voltaképpen még egy sincs. A főváros diszéül itt épülő bazilika évtizedek óta küzd mindenféle viszontagsággal, és sok idő fog elmúlni, míg valóban meg is kapja benne Budapest legdiszesebb templomát. A Ferenczváros 17,000 katolikus lakosának évekig nem volt temploma, mert a régi egyszerre oly omladozó állapotba jutott, hogy be kellett zárni, s csak akkor kezdtek új templom építéséhez.

A Ferenczváros régi temploma egy darab történet volt e városrszre nézve. A ki látta e falusi templomnak is oly dísztelen, alacsony négyszögletű épületet, idomtalan, törpe tornyával, — mely sehoggy sem birt felülemelkedni az emeletes házak gerinczén, — annak könnyű volt kitalálni, hogy ez a városrész gyorsan emelkedhetett, a mért így túlhaladta templomát. Egyéb történetet azonban nem ért meg a szegényes templom. Csak 1822-ben épült négy hónap alatt, hogy az akkor még összevissza levő, de már valahogy városrészt tevő Ferenczváros híveinek legyen hová menni isteni tisztelőre, ha a távoli belvárosba vagy Józsefvárosba vezető utak járhatatlanok a sár és por miatt. A templomot az 1838-iki árvíz annyira megrongálta, hogy a külső falakhoz gyámolokat kellett építeni egymás mellé, nehogy összeroskadjanak. E bordák összetartották még egy darabig, hanem 1865. elején a rozszant épületet elzárták, nehogy tetőstül, falastul a hívekre zuhanjon.

Új templom építésére elkerülhetetlen szükség volt, még pedig a gyors emelkedésben levő fővárosba illő diszes templomra. A ferenczvárosi plébánia vagyona összesen 52,000 frtot tett; Pest városa, mint patronus, 50,000 frtot szavazott meg, az akkori polgármester Rottenbiller Lipót buzgó közbenjárására. Adakozások is történtek, de a gyűjtések csak akkor fordultak kedvezőbbre, mikor a királyné elfogadta az építendő templom védnökségét.

Az új templom tervének elkészítésével Ybl Miklóst, e kitűnő építész bizták meg, kinek műizlését annyi középület és magán palota hirdeti. Ybl terve szerint a belső berendezésen kívül még százezer forintra volt szükség, hogy a román stíly és 3000 ember befogadására alkalmas templom fölpülhessen. Folytatták tehát a gyűjtéseket, s 1867. márcz. 9-én hozzáfogtak az alap kiasásához. Azután folyt is az építés, lassan bár, de állandón, kivéve az 1873-iki nagy pénzválság idejét, melynek következményeit az isten házától sem lehetett elfordítani.

Az új templom azon a téren épült, hol a régi állt, de ez a régi térnek csak egyik sarokrészét foglalta el; az ujat épen a tér közepére építették, s a régít azalatt a szerzámok raktárának használták. Végre 1877-ben annyira haladtak a kőművesek, hogy a belső fölszereléshez is hozzá lehetett fogni. A város, mint

patronus, a tizenhárom év alatt 220,000 frtot adott az építésre; a vallásalapról 40,000 frtot fordították rá, s adakozásokból 33,500 frt gyűlt be. Történtek azonban természetbeli adományok is: építési anyagok, fuvar, műdarabok készíttetése. Az egész templom, mikorra fölszentelték, 345,500 frtba került.

A fölszentelés ez év ápril 24-én történt, a királyi pár ezüstlakodalmának napján. Az egyházi szertartást maga a bibornok-primás végezte. De az ünepély után még nem nyílt meg a templom, mert belső földiszítése még folyvást tart.

A ferenczvárosi templom a főváros egyik legkiválóbb és izléses épülete. Nem valami impozáns, nagy mű, mert csak külvárosi templom, de a jó izlés és stíly műve, a miben az előkelő művészre azonnal ráismerhet mindenki. Az építést Ybl csaknem a legapróbb részletekig maga vezette. Az építő bizottság elnöke Rupp István városi tanácsnok volt.

A hol a templom épült, valamint általában a Ferenczváros, alacsony fekvésű a feltöltött Dunaparthoz véve. A templommal szemközt pedig egyenes utcát nyitottak a közel Dunához. A templomnak mindenesetre jóval magasabban kellett emelkedni, tekintettel a későbbi feltöltésekre, sőt az árvízveszedelemre is. A tért azonban nem lehetett feltölteni a nélkül, hogy az ott levő épületek és az oda szolgáló utcák

